

WOJCIECH SUCHOCKI

ZUZANNA. CO MY WIDZIEM NA TYM OBRAZKU?*

W „klasycznym” tekście feministycznej historii sztuki, który ukazał się w 1982 roku pod tytułem *Artemisia and Susanna* w tomie *Feminism and Art History*, a potem utworzył rozdział wydanej w 1989 roku monografii¹, Mary Garrard podejmuje kwestię autorstwa obrazu *Zuzanna i starcy*, przyjmując autentyczność sygnatury Artemizji Gentileschi i daty na obrazie, a także zagadnienie związków międzyobrazowych, w jakie dzieło jest uwikłane, zwłaszcza o charakterze motywiczno-tematycznym, by obraz na sposób ikonologiczny „zinterpretować”, czy też – jak to określał niegdyś Oskar Bätschmann – wyjaśnić na podstawie historycznych prawidłowości i indywidualnych motywacji².

Postępowanie to, układające się w głównym łóżysku historii sztuki, można krytykować z dwóch punktów widzenia: jako nie wykorzystujące w pełni możliwości otwieranych przez tradycję dyscypliny – choćby w zakresie „krytyki stylu” (porównanie z obrazami Orazia i Artemizji) oraz związków międzyobrazowych: dla uchwycenia „dialogicznego” sensu dzieła. Przyczynił się do tego zwłaszcza, jak myślę, pośpiech ku spożytkowaniu materiału biograficznego – o pewnej szczególnej atrakcyjności – i uczynieniu z *Zuzanny* przykładu problematyki feministycznej. Ale postępowanie to można krytykować także z pozycji feministycznych – wykazując potrzebę odrzucenia paradygmatu badawczego, w obrębie którego pytanie o autorstwo ma sens, czy też jest pytaniem podstawowym. Taką krytykę przeprowadza Griselda Pollock, po części Mieke Bal³.

* Tekst ten jest próbą odtworzenia wypowiedzi na Poznańskim Seminarium Feministycznym „Kultura artystyczna w perspektywie feministycznej” 28 października 1995 roku.

¹ M. D. Garrard, *Artemisia Gentileschi: The Image of the Female Hero in Italian Baroque Art*. Princeton 1989, rozdz. *Susanna*, s. 183-209.

² O. Bätschmann, *Einführung in die kunstgeschichtliche Hermeneutik*. Die Auslegung von Bildern. Darmstadt 1984.

³ G. Pollock w recenzji książki Garrard, „The Art Bulletin” LXXII, September 1990, nr 3, s. 499-505; M. Bal, *Reading Rembrandt. Beyond the Word Image Opposition...*, 1991, zwł. rozdz. 4, s. 138-156.